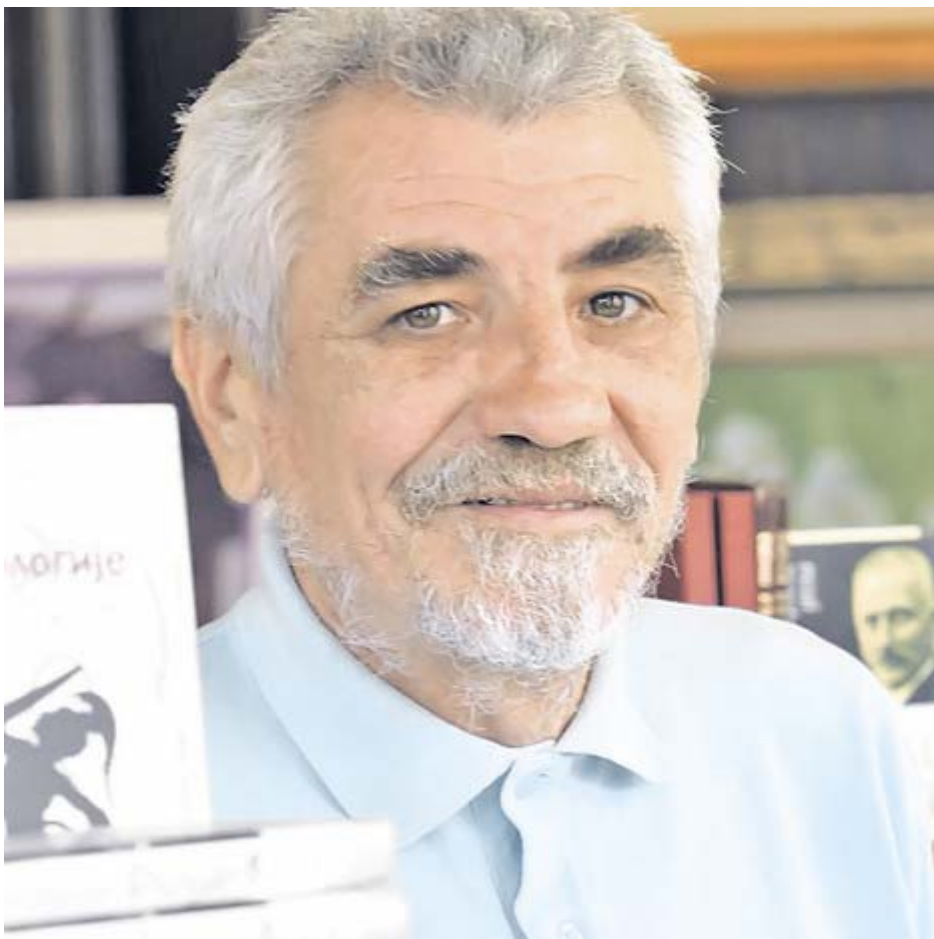

ИНТЕРВЈУ: ФРАЊА ПЕТРИНОВИЋ, књижевник

Плашим се трајног нестанка поверења

Као по неписаном правилу, ништа ме не заобилази, ни шут, ни ударац, ни аутомобил, ни претећи погледи, ни презир, ни потајна мржња

Фрања Петриновић (1957), књижевник, књижевни критичар, уредник књижевних часописа, аутор романа „Мимезис, мимезис” (1983), „Ткиво опсене” (1988), „Извештај анђела” (1997), „Последњи тумач симетрије” (2005), збирке прича „Траума” (2010), књиге есеја „Пред вратима раја” (2002), с романом „Алмашки кружоци лечених месечара”, који је објавила „Академска књига” из Новог Сада, ушао је у најужи избор за Нинову награду године. Реч је о роману који говори о особама којих више нема, о времену које је, неповратно, нестало, о тренуцима када све треба да се приведе неком крају, као уметничком догађају.

Читаоцима сугеришете да је све у роману плод маште. Да ли је то, још једном, стварност превазишла литературу?

Не, не вичу ти стварни од стварнијег. Више од свега бих волео да су актери романа искључиво плод маште, зато што бих тек тако био потпуно сигуран да би се боље прилагодили, лакше уклопили и бесрамно наликовали на преовлађујуће стање. Јер све

што их је затекло и снашло у земљи у којој су живели, или би требало још да живе, одавно делује управо као генетички модификован плод маште. Чиста стопроцентна измишљотина. Друго, могао бих да их учиним јунацима, херојима, да им залепим крила, да их учиним боговима и анђелима. Овако, могу да подастрем само њихове матичне бројеве. Наравно, то би се претворило у чисто и савршено полицијско доушњиштво. Још увек сам далеко од тога.

Сви јунаци: Наталија, Данило, Милан, Симеун, Видаковић, Тацит – један су лик, они објашњавају нашу недавну прошлост. Колико смо ми, као појединци, одговорни за коначан исход?

Ти голубови, те приградске грлице, те градске кумријице, ти беземљаши, сваку секунду својих треперавих живота управо су посветили пропитивању властите одговорности, збуњени и танкоћути, дубоко су, одистински да не може да буде одистинскије, веровали да су они заправо највећа грешка. Да су бар за трунчицу својих мајушних живота бивали бољи – ко зна где би нам био крај, или тај коначни исход. Овако, ако су кумријице криве, ако је неко те транзиционе полујунаке, полусавршене и недоучене мајсторе, некада и хиром судбине, питао за било шта, кривица је до мене. Вероватно сам преспавао. Криви су апсолутно, могли су бар по трговима и кафанама да се свађају са херојима новог доба. Куку мени, моји Тодори, као и увек, требало је пуно више труда и ударништва.

Један од јунака романа је и град Нови Сад, који се љуља и губи равнотежу. Где вас је изневерила „српска Атина“?

Напротив, напротив, далеко било. Као по неписаном правилу, ништа ме не заобилази, ни шут, ни ударац, ни аутомобил, ни претећи погледи, ни презир, ни потајна мржња. Ни чварци с маком, ни пита клепетуша, ни фиш, ни триш, међутим, хитам журан и занесен ка великим открићима и као што песник каже: „Мислим у хексаметрима, најчистијим античким наречјем, желим да опевам неког великог јунака, а њега заправо нема”. Уосталом, шта би расходовани полумодерниста у ремонту без свог града, снаша и тамбураша. Како се то каже – модем да водем.

Шта вас највише плаши?

Плашим се тог трајног губљења равнотеже, тог одсуства слућене симетрије, плашим се те резигнације, те неподношљиве патетичности, тог трајног нестанка поверења. У реду, кажу они, како их цинични коментатори прилика и аналитичари називају, разочарано убиствени средовечни губитници, у реду је, навикли смо на издају, обману, илузије и насиље. Само ти корачај, лутко лепа, жао нам је, али прежалићемо те.

Јунаци романа поседују сложеност – која се није одиграла, богатство – које није откривено. У каквом ми то лажном свету живимо?

Ето, опет, морам да кажем, у реду. Стигли смо у средиште. У велико међувреме. У тај уклету интересантност. И без обзира на то колико год веровао да једино књижевност може дати смисао сваком појединачном животу, клецају ми колена. Колико год веровао, патетично или лажно, у неподношљиву моћ причаног, постоји то међувреме које не умем исказати. Роман ми постаје претесан да артикулишем сву ту обесмишљеност, сав тај процес обезличавања, све то ништа. Да, управо сви они, ти стварни актери романа,

трагају по сопственим животима, по том међувремену, не би ли докучили у чему је грешка, зашто никада нису били у прилици да се реализују као сложеност. Уосталом, моја издаја је перманентно стање, вероватно зато не могу да одговорим.

Шта је добровољно друштво за прилагођавање и равнотежу, које од Новог Сада прави: сићушно зрно песка – владина или невладина организација?

Да су умели и знали, да нису били, по властитом уверењу, једино грешке, вероватно би били и владини и невладини. И Ђурини. Ако треба. Да су имали крила били би добровољни летачи. Да су имали противпожарне апарате, вероватно би постали добровољно ватрогасно друштво.

Роман се завршава речима да у „кафанској кугли земаљској” – нико, никада, више неће проговорити. Враћамо ли се ми на неми филм?

Толики издајник нисам. Тачно, тако је у роману, али само два-три минута, само тако се чини. Зар без речи нешто да прође, да овим светом промине. Шалите се. То је само ситуација. А како ћемо, богме, без ситуација. И у интересном транзитивном дану се и те како прича.

Зоран Радисављевић

Мале утопистичке ватрице

Да ли је све ово што живимо после 5. октобра 2000. године само једно велико – априлилили?

Зар не би лепше звучао октобролилили? Пуно је датума у том интересном. Само је један прави. Моје грличице, моји најстварнији јунаци, слуте да знају. Пале мале утопистичке ватрице, чисте наслаге из контејнера, гланцају старе свећњаке. Те транзитивне логорске кумријице још увек верују у социјалну правду, истину, слободу, у појмове који су узмакли пред стероидним појмовима. Нека. Како каже онај упорни и поносити човек из култне серије „Више од игре”: Правда ће победити.

објављено: 14.01.2012